

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DE SALVARE ÎN NECROPOLA FEUDALĂ DIN PUNCTUL „BALASTIERA” (BUZĂU—EST)

VASILE DRĂMBOCIANU

În cadrul campaniei arheologice din anul 1977 a Muzeului județean de istorie Buzău, au fost efectuate săpături arheologice de salvare în necropola feudală din punctul „Balastiera” (Buzău-est). Necropola, situată pe malul drept al râului Buzău, la circa 50 m. de acesta și la 2 000 m. sud-est de Întreprinderea „Metalurgică” (în linie dreaptă), a fost descoperită, întâmplător, în timpul lucrărilor de amenajare a terenului¹. (Fig. 1).

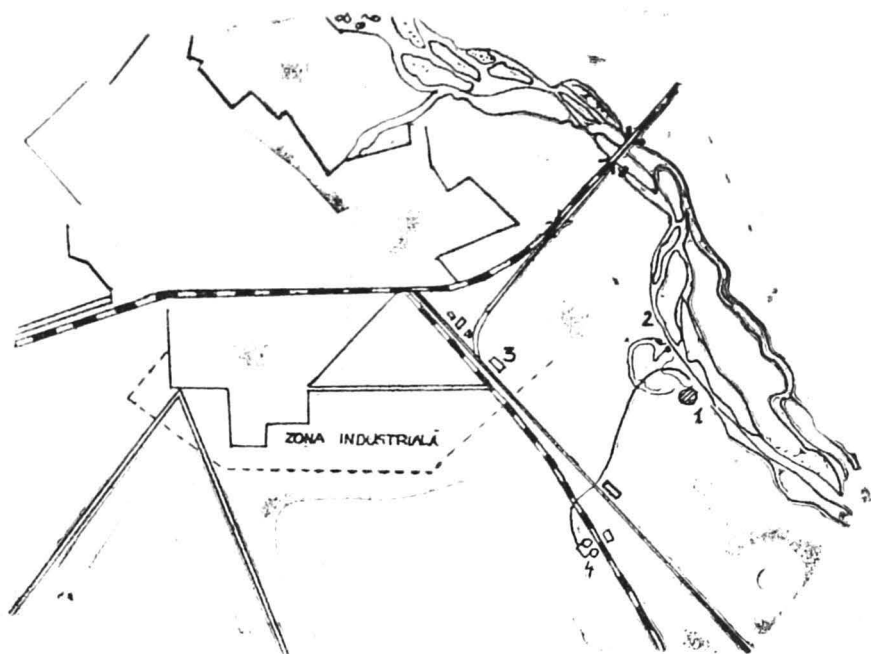

Fig. 1. Schița municipiului Buzău cu indicarea necropolei feodale. 1 — necropola feudală, 2 — „Balastiera”, 3 — Întreprinderea „Metalurgică”, 4 — gara Buzău Sud.

În momentul sosiri noastre la fața locului, fusese deja decapat un strat de pământ gros de cca. 0,70—1,00 m. Cu această ocazie au fost distruse în jur de 15—20 morminte.

În urma sondajului arheologic efectuat, au fost descoperite 22 de morminte, dintre care 14 nederanjate, după cum urmează:

Mormîntul nr. 1. S. I. Carou 5; 6; — 0,15 m²). Mormînt de adult în coșciug de lemn; L = 1,90 m., l. cap = 0,50 m, l. picioare = 0,31 m., miinile așezate pe piept; orientare: cap — vest, picioare — est. În palma stîngă a fost descoperit un denar unguresc de argint; greutate: 0,61 g, Ø = 16 mm. Av. FERDI NAND D(EI) G (RATIA) R(EX) VNG (ARIAE) — 1544. Scut împărțit în patru cîmpuri, avînd în stînga sus patru benzi orizontale, în dreapta sus crucea patriarhală, asimetrică, îi lipsește brațul stîng de jos. În stînga jos armele Dalmației: două capete de pantere încoronate. În dreapta jos, leul Boemiei. În mijlocul scutului se află stema Austriei. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Cuvintele sînt despărțite de cîte o steluță. Rv. PATRONA VNGARIE; K—V. Fecioara, cu coroană, pe tron, ține pruncul în brațe, în stînga. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Cuvintele sînt despărțite de cîte o steluță. Moneda a fost perforată din vechime pentru a fi legată de deget.

Mormîntul nr. 2. S.I., carou 14;—0,20 m. Mormînt de adult, în groapă simplă: L = 1,70 m., l = 0,60 m.; miinile așezate pe piept; orientare: cap — vest, picioare — est. În palma stîngă a fost descoperit un denar de argint unguresc; greutate = 0,56 g, Ø = 16 mm. Av. MAX(IMILIVS) II D(EI) G(RATIA) E(LECTVS) RO(MANORVM) I(MPERATOR) S(EMPER) AV(GVSVS) G(ERMANIAE) HV(NGARIAE) B(OHEMIAE) R(EX). 1565; C—B. Scut simplu, despicat, la stînga patru benzi orizontale, la dreapta crucea patriarhală asimetrică, îi lipsește brațul stîng de jos. Legenda este scrisă între două cercuri liniare, cuvintele sînt despărțite de cîte un punct. Rv. PATRO(NA) HVNGARIAE. Fecioara cu coroană, cu pruncul în brațe, în stînga pe tron; legenda este scrisă între două cercuri liniare. Cuvintele sînt despărțite de cîte un punct. Moneda este perforată.

Mormîntul nr. 3 (fig. 2/1). S. I., carou 20, 21;—0,45 m. Mormînt de adult în coșciug de lemn; L = 1,85 m., l. cap = 0,65 m., l. picioare = 0,40 m.; miinile așezate pe piept; orientare: cap — vest, picioare — est. În palma stîngă a fost descoperit un denar de argint unguresc. Greutate = 0,58 g, Ø = 16 mm., anul 1528, cifra 2 este în formă de Z. Moneda este

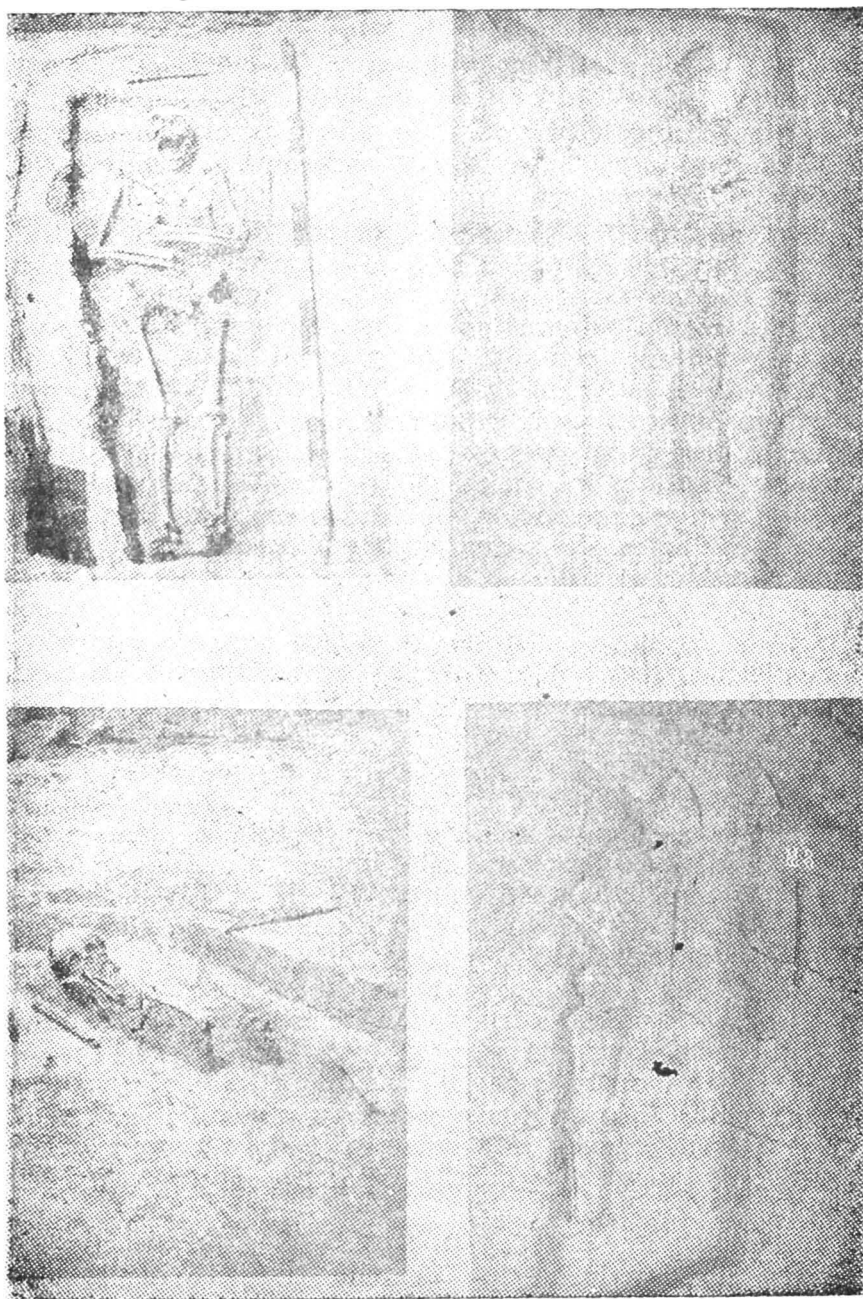

Fig. 2. Morminte descoperite în necropola feudală. 1 — mormint de adult (nr. 3), 2 — mormint de copil (nr. 4), 3 — mormint de copil (nr. 7), 4 — mormint de copil (nr. 8).

identică cu cea descrisă la mormîntul nr. 1. Este perforată în două locuri.

Mormîntul nr. 4 (fig. 2/2). S. II., carou 23—24;—0,10 m. Mormînt de copil în coșciug de lemn; L = 1,06 m., l. cap = 0,40 m., l. picioare = 0,25 m. Mîinile așezate pe piept; orientare cap vest — sud-vest, picioare est — nord-est.

Mormînt nr. 5. S. II, carou 20; —0,35 m. Mormînt de adult în coșciug de lemn; L = 1,85, l = 0,50 m.; mîinile așezate pe bazin, în palma stîngă a fost descoperit un denar de argint unguresc. Greutatea = 0,64 g, Ø = 15 mm. Av. LVDOVICVS R(EX) VNGARI(AE) 1525. Scut împărțit în patru cîmpuri, avînd în stînga sus patru benzi orizontale, în dreapta sus crucea patriarhală, asimetrică; îi lipsește brațul stîng de jos. În stînga jos armele Dalmației, două capete de pantere încoronate. În cîmpul de jos, dreapta, leul Bocmiei. În mijlocul scutului un vultur. Cifra 2 de la 1525 este în formă de Z. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Cuvintele sînt despărțite de cîte o steluță.

Rv. PATRONA VNGARIE; K—B. Fecioara cu pruncul în brațe, în stînga, cu coroană și cu nimb, pe tron. Legenda este scrisă între două cercuri perlate. Cuvintele sînt despărțite de cîte două stelule. Moneda este ruptă și perforată din vechime.

Mormîntul nr. 6. S. II, carou 18; —0,24 m. Mormînt de copil, în groapă simplă, L = 0,72 m., l = 0,45 m.; Mîinile așezate de-a lungul corpului; orientare: cap — vest, picioare — est.

Mormîntul nr. 7 (fig. 2/3). S. II.; carou 16; —0,24 m. Mormînt de copil, în groapă simplă; L = 0,92 m., l = 0,49 m.; Mîinile așezate pe piept; orientare: cap — vest, picioare — est.

Mormînt nr. 8 (fig. 2/4). S. II, carou 6; —0,12 m. Mormînt de copil în groapă simplă; L = 1,10, l = 0,75 m.; Mîinile așezate pe piept; orientare cap — vest, picioare — est.

Mormîntul nr. 9. Situat la 3 m vent de S. I. în dreptul caroului 16. —0,21 m. mormînt de adult în coșciug de lemn; L = 1,70 m. l cap = 0,60 m, l picioare = 0,36 m; mîinile sînt îndoite din cot și palmele sînt așezate pe umăr. În palma dreaptă s-a descoperit un inel de bronz. Pe fața inelului este incizată o curce înconjurată de ghirlande (festoane). Diam. max. = 22 mm., diam. minim = 17 mm. În palma stîngă a fost descoperit un denar de argint unguresc. Greutate = 0,59 grame, Ø = 16 mm., anul 1558. Moneda este identică cu cea descrisă la mormîntul nr. 1. Este perforată din vechime.

Mormîntul nr. 10. Situat la 4 m vest de S.I. în dreptul caroului 15—16, —0,35 m. Mormînt de adult în coşciug de lemn : $L = 1,76$ m, 1 cap = 0,43, 1 picioare = 0,23 m ; mîinile aşezate pe piept ; orientare : cap vest — sud-vest, picioare est — nord-est. În palma stîngă a fost descoperit un denar de argint unguresc. Greutate = 0,61 gr, $\varnothing = 16$ mm, anul 1551. Moneda este identică cu cea descrisă la mormîntul nr. 1, este perforată din vechime.

Mormîntul nr. 11. Situat la 3,5 m vest de S.I., în dreptul caroului 8—9 ; —0,20 m. Mormînt de copil în coşciug de lemn : $L = 1,05$ m, 1 = 0,55 m ; mîinile sînt situate pe bazin ; orientare : cap vest — sud-vest, picioare est — nord-est. În palma stîngă a fost descoperit un denar de argint unguresc. Greutate = 0,55 g, $\varnothing = 15$ mm, anul 1526, cifra 2 este în formă de Z. Este perforată din vechime şi identică cu cea descrisă la mormîntul nr. 1.

Mormîntul nr. 12. S.I. ; carou 22, —0,57 m. Mormînt de adult în coşciug de lemn ; $L = 1,72$ m, 1 cap = 0,50 m, 1 picioare = 0,30 m ; mîna dreaptă este aşezată pe piept, mîna stîngă aşezată de-a lungul corpului. În jurul mijlocului s-a mai păstrat (foare prost conservat) un briu din ţesătură de casă şi cîteva copci. Orientare : cap vest — sud-vest, picioare este — nord-est. În palma dreaptă a fost descoperit un denar de argint unguresc. Greutate = 0,55 g, $\varnothing = 15$ mm, anul 1542, cifra 2 este în formă de Z, este perforată şi identică cu cea descrisă la mormîntul nr. 1.

Mormîntul nr. 13. Situat la 1,25 m est de S.I., în dreptul caroului 15 ; —0,46 m. Mormînt de adult în coşciug de lemn ; $L = 1,75$ m, 1 cap = 0,47 m, 1 picioare = 0,30 m ; mîinile aşezate pe piept ; orientare : cap vest — sud-vest, picioare est — nord-est. În palma stîngă a fost descoperit un denar de argint unguresc. Greutate = 0,61 gr, $\varnothing = 16$ mm, anul 1551. Moneda este perforată din vechime şi identică cu cea descrisă la numărul 1.

Mormîntul nr. 14. S.I. ; carou 23 ; —0,53 m. Mormînt de copil în coşciug de lemn ; $L = 0,53$ m, 1 = 0,28 m ; mîinile aşezate pe piept ; orientare : cap vest — sud-vest, picioare est — nord-est. În palma stîngă a fost descoperit un denar de argint unguresc ; greutate = 0,62 g, $\varnothing = 15$ mm. Av. WLADIS-LAI R/EX/ VNGARIE 1516. Scut împărţit în patru cîmpuri, avînd în stînga sus patru benzi orizontale, în dreapta sus crucea patriarhală, asimetrică, îi lipseşte braţul stîng de jos (ambele reprezentînd armele vechi ale Ungariei). În stînga jos armele Dalmaţiei : două capete de pantere încoronate. În cîm-

pul de jos, dreapta, leul Boemiei. În mijlocul scutului un vultur. Legenda este scrisă între două cercuri liniare. Cuvintele sînt despărțite de cîte o stelută. Moneda a fost perforată și prinsă de deget cu un fir roșu.

Mormîntul nr. 15 (deranjat). S.I.; carou 16—17; —0,05 m. Mormînt de adult în groapă simplă; $L = 1,63$ m, $l = 0,30$ m; mîinile sînt situate pe piept; orientare: cap vest, picioare est.

Mormîntul nr. 16 (deranjat). S.I.; carou 10—11; —0,08 m. Mormînt de copil în groapă simplă; $L = 0,93$ m, $l = 0,25$ m; mîinile sînt situate pe piept; orientare: cap vest, picioare est.

Mormîntul nr. 17 (deranjat). S.I., situat la vest de caroul nr. 8; —0,05 m. Mormînt de adult în groapă simplă; $L = 1,65$ m, $l = 0,45$ m; mîinile sînt situate pe piept; orientare: cap vest — sud-vest, picioare est — nord-est.

Mormîntul nr. 18 (deranjat). S.I., situat la 2,10 m vest de caroul nr. 10; —0,10 m. Mormînt de adult în groapă simplă; $L = 1,70$ m, $l = 0,54$ m; mîna dreaptă este situată pe piept, mîna stîngă de-a lungul corpului; orientare: cap vest, picioare est.

Mormîntul nr. 19 (deranjat). S.I.; carou 3; —0,10 m. Mormînt de copil în coșciug de lemn; $L = 0,80$ m, $l = 0,25$ m; mîinile sînt situate pe piept; orientare: cap vest — sud-vest, picioare est — nord-est.

Mormîntul nr. 20 (deranjat). S.I., situat la 1,25 m vest de caroul 1; —0,05 m. Mormînt de adult în groapă simplă; mîinile sînt situate pe bazin; orientare: cap vest, picioare est.

Mormîntul nr. 21 (deranjat). S.I., situat la 1 m est de caroul 7. Mormînt de adult în coșciug de lemn; $L = 1,68$ m, $l = 0,55$ m; mîinile sînt situate pe piept; orientare: cap vest, picioare est.

Mormîntul nr. 22 (deranjat). S.I.; carou 15; —0,08 m. Mormînt de adult în groapă simplă; mîinile sînt situate pe piept; $L = 1,70$ m, $l = 0,45$ m; orientare: cap vest, picioare est.

Săpăturile arheologice în necropola din punctul „Balastiera” (Buzău est) se numără printre puținele cercetări efectuate în stațiuni feudale din județul Buzău: Buda (com. Cislău), Vintilă Vodă, Bradu, Ciolanu (com. Tisău), Berca, Complexul brîncovenesc din Rîmniceu Sărat³⁾.

Din totalul de 22 morminte, 14 sînt de adulți și 8 de copii. Inventarul arheologic al mormintelor este destul de sărăcăcios : un inel de bronz, un fragment de cercel de bronz, 12 copci de bronz și 10 monede (denari ungurești, din argint, prima jumătate a sec. al XVII-lea). Astfel de monede, a căror circulație era frecventă în această perioadă în Țările Române, au mai fost descoperite în județul Buzău, în următoarele localități : Aldeni (com. Cernătești) ⁴⁾, Berca ⁵⁾, Bradu (com. Tisău) ⁶⁾, Cîrligu Mare (com. Glodeanu Siliștea) ⁷⁾, Năieni ⁸⁾, Glodeanu Siliștea ⁹⁾.

Necropola pare să fi aparținut unui sat situat pe malul drept al râului Buzău, sat care a dispărut din motive necunoscute ¹⁰⁾. În nici un caz aceasta nu a aparținut vreunui cartier al orașului Buzău din cauza distanței prea mari dintre oraș și necropolă ¹¹⁾.

Se cunosc numeroase exemple de sate părăsite sau desființate atît în țara noastră, cît și în Europa (Franța, Anglia, Italia, Grecia, Bulgaria, Polonia, Cehoslovacia). Tema satului medieval, ca obiect de studiu, nu este o noutate în știința istorică din țara noastră, cu toate că a fost abordată destul de rar. Numeroase aspecte ale vieții rurale din Evul Mediu au fost subliniate în diverse scrieri, punîndu-se accent, atunci cînd a fost nevoie, pe fenomenul pustiirii satelor medievale ¹²⁾.

Și în județul Buzău se cunosc sate dispărute : Crăpești (Cîrpești), com. Zărnești, Cucuteni (Balta-Plopului), com. Poganele, Modruzești, com. Zărnești, Rădulești de la Cîlnău, com. Racovițeni, Brăgești, com. Vintilă Vodă, Furești, com. Merei ¹³⁾. De asemenea, se cunosc și cîteva denumiri de „siliști” cu sensul de vatră a unor sate dispărute : Siliștea Boboceștilor, Jiliștea Virleților din com. Rușetu ¹⁴⁾, Siliștea, com. Cănești, Siliștea, com. Cislău, Siliștea, com. Gherăseni, Siliștea, com. Glodeanu Sărat ¹⁵⁾.

Credem că în viitor cercetarea sistematică a satului medieval și a monumentelor feudale din zona de curbură a Carpaților va aduce noi date în legătură cu acest ținut, care a jucat un rol foarte important în istoria Țărilor Române, fiind zonă de graniță și, totodată, punte de legătură între Muntenia, Moldova și Transilvania.

N O T E :

¹⁾ Mulțumim, și pe această cale, ing. Gheorghe Mihalache de la T.C.M.A.I.A. pentru sesizarea acestei descoperiri și tov. Ion Popa de la Punctul piscicol pentru sprijinul acordat în timpul cercetărilor arheologice.

- ²⁾ Adâncimea mormintelor este notată de la nivelul de călcare rezultat în urma decapării terenului.
- ³⁾ Vezi și Gh. I. Cantacuzino, „Observații privind cercetările arheologice de la Mănăstirea Bradu”, comunicare la Sesiunea de comunicări științifice a D.P.C.N. din mai 1975 și Constanța Modoran, Ion Chicideanu, „Cercetări și rezultate la mănăstirea Bradu”, în *Biserica Ortodoxă Română*, nr. IX-XII/1976, p. 997-1004.
- ⁴⁾ Monedele au fost descoperite de elevii Școlii generale din Aldeni și se păstrează la Muzeul sătesc din localitate, în custodia prof. I. Cucu.
- ⁵⁾ Monedele se păstrează la colțul muzeistic al Școlii generale din Berca.
- ⁶⁾ Constanța Modoran și Ion Chicideanu, op. cit., p. 997-1002.
- ⁷⁾ Vasile Drâmbocianu și Ion Rusu, „Repertoriul descoperirilor monetare de pe teritoriul județului Buzău”, comunicare ținută la Societatea numismatică română, București, octombrie, 1976 (lucrarea este în curs de tipărire).
- ⁸⁾ Idem.
- ⁹⁾ Vasile Drâmbocianu, „Un tezaur de monede medievale descoperite la Glodeanu Siliștea”, în „Studii și cercetări de istorie buzoiană”, Buzău, 1973, p. 31-41.
- ¹⁰⁾ Cercetările arheologice de suprafață efectuate pe o rază de circa 5 km în jurul necropolei pentru depistarea satului feudal au rămas fără nici un rezultat.
- ¹¹⁾ Vezi harta județului și orașului Buzău din 1830 și 1890 editată de Basil Iorgulescu în anul 1890.
- ¹²⁾ În legătură cu acest subiect vezi și Ion Donat, „Așezările omenești din Țara Românească în sec. XIV-XVI”, în „Studii. Revistă de istorie”, XI, 1956, p. 57-79; Maria Holban, „Călători străini despre țările române”, vol. I, București, 1968; Nicolae Constantinescu, „Cocconi. Un sat din Cîmpia Română în epoca lui Mircea cel Bătrîn”, București, 1972.
- ¹³⁾ N. Constantinescu, op. cit., p. 216, 218, 219, 222, 223.
- ¹⁴⁾ Idem, p. 226.
- ¹⁵⁾ Cercetări arheologice de suprafață efectuate de Vasile Drâmbocianu.